

підприємств виробничій сфері. Визначальними з них є:

- підвищення наукоємності засобів праці, рівня фундаментальності втілюваних у них знань;

- зростання масштабів і розширення спектра застосування сучасного мікроелектронного устаткування;

- перетворення засобів праці на технічну цілісність більш високого порядку;

- трансформація техніко-технологічних засобів у все більш універсальні системи;

- поглиблення інтеграції окремих елементів ТТБ та організаційно-управлінських компонентів виробництва;

- підвищення ступеня автоматизації техніки й технічних систем, поступовий перехід до гнучкої автоматизації виробництва, зумовленої його кількісним урізноманітненням і зменшенням серійності.

Процес економічного управління технічним розвитком підприємства зазвичай включає такі основні етапи:

- встановлення цілей – визначення, ранжирування, виокремлення пріоритетів;

- підготовчий – аналіз виробничих умов, підготовка прогнозової інформації;

- варіантний вибір рішень – розробка, вибір критерію та оцінка ефективності можливих варіантів;

- програмування (планування) робіт – узгодження вибраних і прийнятих рішень, їхнє інтегрування в єдиний комплекс заходів у межах програми технічного розвитку підприємства на найближчу та віддалену перспективу;

- супроводження реалізації програми – контроль за виконанням передбачених програмою заходів, проведення необхідного коригування програми.

Технічний розвиток підприємства великою мірою залежить від маркетингової і виробничої стратегії, які визначають планові заходи щодо устаткування і технології, необхідні для випуску певного продукту. Вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства слід планувати та орієнтувати передусім на ті заходи, що забезпечать реалізацію обраної ним стратегії діяльності. Для вітчизняних підприємств, що мають обмежені фінансові можливості, такі заходи переважно орієнтовані на підтримання

існуючого технічного рівня шляхом його капітального ремонту та модернізації.

УДК 338.242.42

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Фролова Н.Л., здобувач (УкрДУЗТ)

Економічна ситуація в Україні останніх років характеризується поширенням стагнаційних та депресивних процесів, що охопили всі без виключення галузі національної економіки. Відбувається поступова трансформація країни у сировинну, низькотехнологічну та безініціативну державу, політика якої формується на основі врахування особистісних інтересів окремих бізнес-груп та зовнішніх вимог, зокрема пов'язаних з фінансовою залежністю країни від міжнародних організацій. У результаті реалізації неефективної державної економічної політики спостерігається втрата вітчизняного промислово-виробничого потенціалу, посилення залежності від кон'юнктури світового ринку, дефіцит зовнішньоторговельного балансу, підвищення рівня тіньової економіки, погіршення ділової активності, зниження інвестиційної привабливості країни, відтік інтелектуального потенціалу, загострення кризи суспільної довіри до політичної еліти та державної влади, масове зuboжіння населення та зниження його реальної купівельної спроможності. Подолання зазначених економічних деформацій потребує корінних системних змін у політичній та економічній системі країни і розробки виваженої державної політики сталого економічного розвитку.

Не викликає сумніву той факт, що для досягнення зазначеної мети вагомим значення набуває формування сприятливого середовища для розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва, що здійснюють наповнення доходної частини державного бюджету, забезпечення зайнятості та підвищення доходності населення,

задоволення потреб суспільства у товарах та послугах, покращення міжнародного іміджу держави на глобальному ринку. Проте, випереджаючий розвиток суб'єктів підприємницького сектору провідних країн світу, загострення глобальної конкуренції, недосконалість національного законодавства у сфері господарської діяльності, посилення адміністративного та регулятивного тиску держави на діяльність суб'єктів підприємництва, ускладнення податкової системи та посилення податкового навантаження, погіршення фінансового становища вітчизняних підприємств та ускладнення доступу до інвестиційних джерел значно обмежують перспективи повноцінної реалізації їх потенціалу і перешкоджають виходу на міжнародний ринок. Тому наразі виникає необхідність розробки ефективної державної політики у сфері регулювання і підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Результативність формування і реалізації державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього бізнесу у значній мірі залежить від якості розроблених і прийнятих законодавчих та нормативно-правових актів, що визначають засади державного регулювання і підтримки суб'єктів підприємницького сектору. Однак, більшість законодавчих та нормативно-правових положень мають дещо декларативний характер, оскільки дають лише загальне уявлення про державну політику у сфері розвитку малих та середніх підприємств і не містять уточнення конкретних заходів щодо державної підтримки та стимулювання їх зростання. Зокрема, національним законодавством визначено теоретичні основи розробки державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності, що потребують перегляду та подальшого удосконалення відповідно до міжнародних стандартів розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Відповідно до чинного законодавства України, поняття державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності визначено як напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної

влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України [1].

Наукова література характеризується різноманітним підходом до визначення сутності поняття державної регуляторної політики у сфері економічної діяльності, зокрема підприємництва. Так, О. Шенвердіною [2] запропоновано розглядати державну регуляторну політику у сфері господарської діяльності як напрям державної економічної політики, з метою забезпечення ефективного впливу держави на економічні й соціальні процеси та оптимізації адміністративно-правового регулювання економічних відносин, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин між органами державної влади й іншими суб'єктами регуляторного впливу та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних і неефективних регуляторних актів, оптимізацію меж втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання.

І. Колупаєвою [3] розкрито визначення державної регуляторної політики як напряму державної політики, що передбачає синтез правового та економічного регулювання відносин між суб'єктами підприємницької діяльності, а також адміністративних та економічних відносин між регуляторними органами та іншими органами влади й суб'єктами підприємництва, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та використання податкових важелів як основного інструменту державного регулювання, який спрямований на стимулювання легальної господарської діяльності суб'єктів господарювання та дегінізації бізнесу.

Приймаючи до уваги розглянуті наукові підходи до трактування сутності поняття державної регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності доцільно надати авторське визначення економічної

категорії «державна регуляторна політика у сфері малого та середнього підприємництва» як напряму державної регуляторної політики, що базується на застосуванні системного підходу до формування комплексу дієвих механізмів, методів та інструментів регулятивного, координуючого, підтримуючого та стимулюючого впливу держави на суб'єкти малого та середнього підприємництва з метою забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку. Відповідно до наведеного авторського визначення, варто окреслити основні спрямування державної регуляторної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва, систематизувавши їх за векторами регулятивного та координуючого і підтримуючого та стимулюючого впливу держави на діяльність малих та середніх підприємств.

Так, за вектором регулятивного та координуючого впливу держави на процеси розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу виділено наступні спрямування: удосконалення законодавчого та нормативно-правового базису функціонування підприємств; зменшення адміністративного та регулятивного навантаження на суб'єкти малого і середнього підприємництва; забезпечення мінімізації бюрократичного тягаря; удосконалення інформаційних систем взаємодії учасників бізнес-середовища та органів державної влади; популяризація підприємництва та залучення населення до підприємницької діяльності, у тому числі створення стимулів для легалізації фізичних осіб підприємців, за рахунок спрощення процедури придбання патенту, удосконалення порядку набуття і припинення підприємницької діяльності, а також оптимізації розміру і порядку сплати податків та страхових внесків єдиним фіксованим платежем; координація та підтримка вітчизняних експортоорієнтованих підприємств тощо.

Відповідно, за вектором підтримуючого та стимулюючого впливу держави на процеси розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва розкрито такі спрямування: впровадження пільгових умов доступу до держзамовлення суб'єктами малого та середнього підприємництва; активізація міжгалузевих співробітництва

підприємств на державному та міждержавному рівнях; стимулювання процесів формування та інтернаціоналізації кластерних об'єднань за участю суб'єктів малого та середнього бізнесу; надання державної підтримки підприємствам у процесі створення нових галузей; розбудова державної фінансової інфраструктури підтримки розвитку суб'єктів малого та середнього бізнесу і розширення доступу до джерел фінансування за рахунок впровадження кредитної гарантійної програми та програми пільгового кредитування; створення пільгових умов для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів до процесів інвестиційного забезпечення розвитку малого і середнього бізнесу; активізація інноваційного та інтелектуального потенціалу за рахунок державної підтримки функціонування наукового-дослідних університетів та організацій, забезпечення співпраці університетських і галузевих науково-дослідних структур, розширення можливостей міжнародної співпраці науково-дослідних та освітніх установ; розширення можливостей для отримання освіти у сфері підприємництва за рахунок формування державного замовлення у вищих навчальних закладах та організації бізнес-тренінгів на їх основі, організації міжнародного обміну досвідом у сфері підприємницької діяльності; створення центрів розвитку та підтримки бізнесу, призначених для проведення тренінгів та консультацій на безоплатній основі для представників малого та середнього бізнесу, а також фізичних осіб, які планують займатися підприємницькою діяльністю; створення умов для формування цифрового суспільства та впровадження цифрових технологій розвитку підприємництва за рахунок реалізації спеціальних програм з урахуванням світового досвіду ініціації цифрового зростання тощо.

Таким чином, сформований теоретичний базис, що передбачає виділення сукупності спрямувань регулятивного, координуючого, підтримуючого і стимулюючого впливу держави на діяльність малих та середніх підприємств, може стати основою для розробки дієвого механізму реалізації державної регуляторної політики у сфері розвитку вітчизняного малого та середнього підприємництва.

Список використаних джерел

1 Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. Із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 22.09.2016 р. № 1540-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення 10.04.2018).

2 ШEVERDINA O. V. Державне регулювання у сфері господарської діяльності: правовий аналіз і тенденції // Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. URL: http://lsej.org.ua/6_2016/29.pdf (дата звернення 12.04.2018).

3 КОЛУПАЄВА І. В. Державна регуляторна політика: сутність та принципи формування // Проблеми економіки. 2013. № 4. С. 99-107.

УДК 658

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Чередниченко О.Ю., к.е.н., доцент, професор (ІПБК для СБ України ННУ ім. Я. Мудрого), докторант (УкрДУЗТ)

Від якості інформації та інформаційно-аналітичної звітності залежить якість управління економічною безпекою підприємства. Найбільш значуща властивість інформації – це здатність висвітлити поточний стан підприємства та викликати зміни до більш ефективної роботи. Неодмінною умовою виживання в умовах ринку й збереження конкурентоспроможності підприємства є адаптація до мінливих потреб ринку та забезпечення економічної безпеки підприємства. Практична цінність інформаційних ресурсів прямо пропорційна тій ролі, яку вона відіграє в прийнятті управлінських рішень.

Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства повинне включати такі підсистеми як: системи інформації, системи показників, індикаторів та

методів оцінки та аналізу економічної безпеки підприємства.

Цінність інформації може бути визначена тим, як суб'єкт зможе розпоряджатися нею для досягнення поставлених цілей. Інформація, покликана забезпечити прийняття рішень, вносити істотний вклад у прийняття управлінського рішення. Вона стає фактором виробництва й подібно праці, матеріалам і грошовим активам підприємства дозволяє створювати додану вартість, тому інформація є критерієм забезпечення економічної безпеки підприємства.

Найбільш поширеними властивостями інформації є: повнота, вірогідність, цінність, актуальність і ясність. До збору, накопичення й систематизації інформації необхідно висувати певні вимоги: інформація повинна бути повною й своєчасною, достовірною, корисною й зручною для сприйняття й подальшого використання. Аналітичну обробку інформації дуже важливо здійснювати на основі системного підходу, що дозволяє розкрити комплексність досліджуваного об'єкта, багатогранність зв'язків і звести їх у єдину цілісну систему для характеристики обраного підприємства. Під системою в цьому випадку слід розуміти набір елементів і інформаційні зв'язки, що виникають між ними і які забезпечують оптимальне безпечне управління економікою підприємств.

Масиви інформації для дослідження економічної безпеки підприємства повинні опиратися на такі принципи:

1) системності – встановлення порядку функціонування всієї системи аналітичної інформації в цілому і її динамічних тенденцій як в середині підприємства так і за його межами;

2) принцип вирішення поставлених та нових завдань, що дозволяє виявляти й вирішувати нові завдання, які ставляться перед підприємством у зв'язку з ускладненням зовнішнього середовища;

3) принцип розвитку – розроблений комплекс вирішення аналітичних завдань повинен створюватися з урахуванням можливості поповнення й постійної актуалізації без порушення його функціонування;

4) принцип сумісності – при